

gdje se teži za tim da se uvede red u zbrku odnosa i učini prijelaz iz prirodnog stanja u kulturu, iz onog spontanog i nagonskog u oplemenjeno i kontrolirano stanje. Igra, kao i glazba, dopuštaju da ispod poštivanja pravila izbija najdublja spontanost, najosobniji odgovor na pritiske izvana ... Ukratko: glazba je simbolički nosilac, kao i igra, čovjekova »arhetipskog« usmjerenja za nje-govo životno samoostvarenje.

(*Nastavak slijedi*)

Predvoditelj bogoslužja kao moderator liturgijskog pjevanja

Zvonimir Sekelj, Zagreb

Po svojoj strukturi, da tako rečem, čovjek je upravljn na drugoga, socijalan je. Za uopće životni uspjeh potrebno je da bude navezan kao karika na kariku u lancu, na drugoga. Time se ujedno kompletira, jer je komplementarno biće, to jest, traži nadopunu. Čim odstupa od te socijalnosti i određenog suživota s drugim, gubi od bitne odlike ljudskoga.

Prostor susreta čovjeka s Bogom je zajednica. Zato je vrlo važno doći u crkvu, mislim prostor u kojem se vjernička zajednica sabire, da bi se tako znakovito susrela i uspostavila dijalog s prisutnim Gospodinom koga otkriva već u zajednici, u slušanju Božje riječi i u lomljenju kruha. To je zapravo ta liturgija, odnos čovjeka prema Bogu kroz geste i zajedničko slavljenje Boga, gdje svaki doprinosi, prema službi, toj zajedničkoj proslavi. Liturgija je djelo zajednice. Sva zajednica sudjeluje. Da se uopće može u sadašnjosti dogoditi Isus Krist, što je za nas bio i jest, potreban je zakonito zaređen prezbiter i prisutna zajednica. Odmah se ovdje nazire ono što se želi posebno naglasiti, a to su u zajednici oni u kojima ovisi da stvarno susret s Gospodinom bude izražajan, da tako rečem, osjetilima dohvatljiv. Zbog toga su dva važna aktera u liturgijskom činu: predvoditelj bogoslužja snagom svećeničkog reda i voditelj liturgijskog pjevanja s pjevačima koji animiraju prisutne da dožive u svojoj aktivnoj sveobuhvatnosti ne samo uma, nego i osjećaja, susret s Gospodinom. Pjevanje je uopće u ljudskom poimanju jedan oblik društvenosti, povezanosti, veselja. Pogotovo se takav oblik koristi u liturgijskim susretima gdje se na izvanredan način vrši tajanstvena razmjena između Boga i čovjeka.

Uzima se u obzir sve ono što na liturgijskom susretu čovjeka približuje Bogu. Možemo reći iz prakse da se i pomoću liturgijske glazbe, pjesme, čovjek uzdiže i približava Bogu, jer time se proši-

BILJEŠKE:

1. Usp. C. G. Jung, Čovjek i njegovi simboli, Zagreb 1974. str. 68—69.
2. J. Chevalier, A. Gheerbrant, Rječnik simbola, Zagreb 1983. str. X.
3. Nav. dj. str. XV.
4. Nav. dj. str. 156.
5. Rječnik simbola, str. 719.
6. Nav. dj. str. 185.

ruje uzdignuće Bogu, jer ima ljudi koji ga samo na takav način na liturgijskim skupovima doživljavaju. Time je naglašen taj socijalni vid koji obuhvaća ljude različitih doživljajnih sposobnosti. Dakle liturgija je zajedničko djelo. Budući da je zajedničko djelo, pretpostavlja zajedničke dogovore.

Kakav će izgled imati liturgijska zajednica ovisi ponajviše o najodgovornijem njezinu članu — njezinu predstojniku, liturgu. Iz toga proizlazi da će u prvom redu sam liturg morati voditi računa i o glazbi u svakom svečanom bogoslužju koje on predvodi. U oblikovanju što plodonosnijeg liturgijskog slavlja za cijelu zajednicu kojoj predsjedja, bit će svakom liturgu od nenadomjestive važnosti upravo voditelj liturgijske glazbe, liturgijskog pjevanja.

Možemo onda reći, jedan bez drugoga ne mogu dobro prenijeti zajednici otajstvo koje u sklopu zajednice slave. To su zapravo dva aktera u službi zajednice za susret s Gospodinom, prema onoj Kristovoj: »Nisam došao gospodovati nego služiti«. Spomenut ću zgodu iz mog djetinjstva, sloge župnika i kantora u liturgiji da su ljudi znali reći, jer su ta dvojica išla zajedno u susjednu župu na proštenje, ide velečasni i njegov et cum spiritu tuo.

Tko ne zna služiti, taj od liturgijskog čina neće učiniti radostan susret. Opet primjer iz moje svećeničke djelatnosti. Kad sam se, zbog drugih zauzetosti, htio izmaknuti iz probe s djecom, reče mi voditelj pjevanja: »Molim vas, pomognite mi u izboru pjesama za Cvjetnicu. Ipak vi posjedujete više teološkog znanja«. To mi je bio signal da trebamo zajednički podijeliti teret, voditelj kao glazbeni talenat, a ja koji bih na taj talenat trebao dati liturgijsku riječ, kako bi stvarno susret u nedjelju npr. ulaska Isusova u Jeruzalem bio poruka onoga što to doista jest. Tu već dolazimo na ono što treba dati dušu pjevanju u misi, a to je: zajedno promotriti tekstove naredne nedjelje, blagdana, povlaštenih vremena došašća ili ko-

Predavanje održano na Tečaju za crkvene glazbenike u Zagrebu 1984. g.

rizme i tako odrediti što bi se pjevalo na misi. Voditelj pjevanja zna koje pjesme pjevači, koji predvode i podržavaju u zajednici pjevanje, znaju pjevati, a predvoditelj bogoslužja će pomoći u tom izboru sa odgovarajuće, za taj dan, sadržajne strane. Možda to ne treba svake nedjelje, ali ako primijetiš da nekoliko nedjelja počinje sa ulaznom pjesmom *Oče naš dobri* i na prikazanje *Darove skromne*, onda bi trebalo razgovarati. Problem je repertoara. Bitno je stvoriti ga. Sad bi se trebalo dogovoriti, raditi timski da se ne prebacuju odgovornosti.

Nabacio bih problem društveno angažiranog voditelja koji doleti zadnji čas za orgulje, a bilo bi hvalje vrijedno malo prije mise propjevati s prisutnima uz dva ili tri pjevača, kao predvodnika pjevanja. Ako je župnik ili kapelan glazbeno nadaren, može pomoći u dirigiranju pred prisutnima. U animaciju spada da cijela liturgija govori.

Trebali bi zajednički nastojati oko pripukljanja pjevača-pretpjevača. Ne žaliti vremena da župnik zamoli pjevača u njegovoj kući za sudjelovanje u pjevanju. Problem je sa zborom gdje su mladi i mladi bračni parovi koji imaju malu djecu. Na probi je većina, a na misi tek po koji! Što je? Mladi zaspali a parovima dijete oboljelo ili ga nisu mogli spremati i dovesti da poveća buku na koru i slično. No i s tim treba biti strpljiv, jer ako budemo previše pedantni onda će crkva ostati na djeci i starcima, a trideset i četrdeset godišnjaka nema. Sretne su one župe koje imaju dobrog voditelja pjevanja. Ako je zauzet može puno učiniti. Čudnovato kako se brzo razglasi da je na pjevanju lijepo ako voditelj znađe postupati s novodošlima, često puta i na ušima tvrdim došljacima, ili bolje kako ih umije zainteresirati. Dobro je biti idealista i ne se dati obeshrabriti, jer će i voditelja i svećenika situacija, ako joj se daje, doći i morat će se zadovoljiti s jednim te istim repertoarom, možda čak, a što je krivo, za pojedinu liturgijsku zgodu neodgovarajućim.

Za predvoditelja bogoslužja i voditelja pjevanja smatram da je vrlo važno uzeti u obzir mentalitet župe u kojoj djeluju. Da li je to Zagorje, Sla-

vonija, Međimurje, Bosna, Hercegovina, Dalmacija. Koje pjesme s obzirom na melodiju im ponuditi. Koliko sam prolistao novu pjesmaricu vidim da ima stvarno dosta raznolikosti čak za pojedine krajeve.

Trebalo bi znati ocijeniti važnost pojedinih blagdana s obzirom na sviranje, naravno i na izbor pjesama koje odgovaraju naravi blagdana. Smatram da bi trebala postojati razlika, kao što su za pokojnog Kamila Kolba znali reći kad je sjeo za orgulje, odmah si znao da li je tužna ili vesela misa. On je to znao i preludijima, interludijima i postludijima izraziti. Smatram da bi bilo dobro, a to bi predsjedatelj bogoslužja i voditelj pjevanja ocijenili, svirati pjesmu onako kako u kantualu piše, s uvodom i postludijem. Npr. za Božić mojoj zajednici to odgovara. Zašto se i u nedjelje kroz godinu ne bi poštivao taj doživljajni karakter da se malo zašuti i poslušati taj završetak liturgijski određene pjesme. Rekao sam svojoj voditeljici, jer je profesor orgulja: Zašto skrivaš svoj interpretatorski talenat nižući bez daha, malo karikiram, sve kitice euharistijske pjesme pod pričešću. Daj nam malo meditacije kroz svetu glazbu! Ništa ne prekidaj, makar sam već došao k sjedalima za popričesnu molitvu. Ti samo dovrši tu krasnu glazbenu rečenicu. Poslušala je i vidim da i prisutna zajednica pokazuje zadovoljstvo.

Kad sam već kod sviranja rekao bih neka orguljaš ne pipa po tipkama tražeći ton za odgovore, ako ne posjeduje istančan sluh. Potrebna je za sve mjera koju uvjetuje ta famozna razboritost. Koliko i što će se pjevati u liturgijskim činima zavisiće od slučaja do slučaja od značaja pojedine svečanosti, vodeći računa o okolnostima vremena, osoba i sredstava.

Sakupio bih sve ovo nabacano u jedan završetak. Posjedovati glazbenu kulturu, barem teoretski, za svećenika (ako već ne po talentu), u službi liturgije, neminovno je. Još dodajmo: liturgija je zajedničko slavljenje Boga, zajedničko djelo zajednice. Svaki prema službi služi, ali stvarno služi, to je onda trasa na kojoj se gradi, uzajamnost, nadopuna i rast u sve dubljem susretu s Gospodinom.

SVIM POŠTOVANIM PRETPLATNICIMA, SURADNICIMA I PRIJATELJIMA SRETAN USKRS ŽELI

UPRAVA I UREDNIŠTVO